

SOČA

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja za pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnik polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“

Pri oznanilih se plačuje za navadno pristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kder se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcom in drugim nepremožninam se naročnina zniža, ako se oglase pri urednistvu.

Novi postavi

izdani 27. aprila 1873. se boste začele izvrševati 1. oktobra t. l. in ste prvič postava ob obravnavanju malostnih pravnih in drugič ob opominjajoči obravnavi.

Prva postava je bila kaj potrebna tudi pri nas, akopram imamo že postav, po katerih se imajo nekatere pravde hitro obravnavati, kajti večidel so se tudi take pravde zavlekle in so trpele več časa, če je tudi šlo le za male zneske. Ljudje so več zapravdali, mnogo časa potratili, nego je znašal predmet pravde, zraven je pa tudi srd mej pravdarji rasel prav zaradi potrate novcev in časa. Iz teh vzrokov so uže davno pri drugih narodih imeli tako postavo in tudi srbska kneževina se je z njo ponašala. Nij dvomiti, da so različne te postavne, najbistvenejši razloček pa je med njimi, da v nekaterih državah sodijo o malostih državni sodniki, v nekaterih n. pr. v srbski kneževini pa županstva. Prav to nam je dokaz, da niso Srbi taki suroveži, kakor so jih popisavali madjarski in neki nemški listi, kedar so v slepem srdu in po sili hoteli dokazovati svetu slavjansko barbarstvo ali surovost, ampak da so morali uže vro napredovati, ker imajo pri njih razsojevati županstva pravde, katere razsojevajo pri drugih narodih učeni sodniki, in katere so tudi njim zapane pri nas in celo pri naših Nemcih.

Danes hočemo o tej postavi tudi mi, pa le v obče govoriti, da bodo naši pravdarji pozorni posebno na drugo postavo, po kateri bi znal nevednež ali nemarnež saj v začetku v škodo zabresti.

Po prvi postavi se bodo od zdaj naprej obravnale pravde, katere spadajo sploh pod okrajne sodnije, mestno odredjene okrajne sodnije in brez obresti in drugih zdravenskih reči 25 gld. ne presagajo, in pravde, v katerih se sme uže samo po sebi tirjati reč ali primeren znesek do 25 gold. tudi pravde o drugih rečeh, če tožitelj v tožbi izrekoma reče, da vzame namesto reči tak znesek.

Po §. 3. se imajo take pravde o trgovskih zadevah in v krajih, v katerih nij nobene posebne sodnije za trgovske malosti, raspravljati po tej postavi pri okrajnih sodnijah ali mestno odredjenih okrajnih sodnijah, pri katerih se morajo obravnavati, ne gledé na to, da so trgovske zadeve. Pod te sodnije spadajo tudi sodbe

do 25 gld. za kupščine. Pripuščeno je pa po § 5., da se smejo po tej postavi obravnavati pravde do 500 gl. če nij nobenega postavnega zadržka, kedar so se stranke tako dogovorile pred sodnikom, ali pa, če sodniku pokažejo dotične pismene dogovore.

Te malostne pravde smejo stranke obravnavati, ali same, ali pa po oblaščenih, ki morajo imeti pismo pooblastilo, in so možkega spola; le zakonske žene smejo svoje može pooblastiti.

Tožbe se smejo pisмено podati, ali ustmeno pri sodniku v zapisnik zapisati, in imajo obsegati vse dejajnske okoliščine in tudi dotične dokaze. Na to ima sodnik narok razpisati, če mogoče v 2 tednih, v nujnih zadevah pa precej. V dekretu se stranke opominjo, da imajo seboj prinesiti dotična pisma, in če je mogoče tudi pričé pripeljati v sodnijo, in kedor ne pride, da pade v kontumacijo.

Obravnavanje je ustmeno, in nij pripuščeno branje poprej spisanih razprav; ono je tudi javno, da sme vsak priti poslušati, razun, če obe stranki tirjate skrivnost, ali pa če sodnik to odloči v posebnih zadevah. Vendar pri vsem tem ima vsaka stranka pravico pripeljati 3 osebe, zaupnike. Gospod sodnik ima skrbeti, za red, on začne, vodi in sklene obravnavo. Njegova skrb mora biti, da se stvar do čistega razloži in razvije, in ima preslišati vsako stranko o tem, kar tirja in o dokazih, tudi ima stranke podučiti in s posebnimi vprašanji pravdo pojasnit. (Vsaka stranka sme po sodniku nasprotniku staviti vprašanja, ki zadevajo predmet.)

Narok odločiti je po tej postavi jako težavna stvar, če nistje obe stranki zadovoljni. Po tem, ko je vse preslišal mora sodnik poravnavo poskusiti, in to v zapisnik zapisati. Če nij mogoče pravdo poravnati, mora sodnik dotične dokaze pripustiti, torej pogodbe in druga pisma od strank tirjati, in nasprotniku jih predložiti v pregled, ter o njih vrednosti stranke preslišati.

Če se pravdarja sklicujeta na pričé, mora sodnik presoditi, ali so prikladne pričé, in če je mogoče, jih mora pri obravnavi preslišati pod prisego. Stranke smejo pri izpraševanju prič in izvedenih mož pričujoče biti, smejo same, ali pa po sodniku staviti vprašanja, od katerih mislijo, da so potrebna.

Če so izvedenci potrebni, naj jih sodnik precej imenuje po tem, ko je stranke izprašal, koliko in ktere

imenovati; navadno zadostuje en sam zvedonec. Če je kak oglede potreben, naj ga sodnikali uradoma, ali po volji strank napove.

Zdaj pa moramo še omeniti neke posebnosti in novosti, katera se je nepričakovano vpeljala v to postavo, in je prečudno dokazilo. Če nijnajo namreč stranka nobenega družega dokazila, ali če je bilo dokazovanje neuspešno, sme sodnik, ali uradoma, ali po predlogu strank ukazati, da se stranke izprašajo kot pričé, in to pod prisogo. Po §. 56. sme vsaka stranka tirjati po tem, ko se je nasprotnik kot pričé izprašal, da se tudi ona kot pričé in pod prisego izpraša. Se ve da sme sodnik tudi uradno to ukazati, in mora sploh pri tem postopanju previdno delati. Zarad teh odločeb pa ne voljajo pri takem obravnavanju poprejšne postavne o razsodni prisegi, o dopolnitni in cenilni prisegi, vendar pa smejo stranke pravdo poravnati s pogojem teh priseg.

Kedar sodnik misli, da je pravda vsestransko pojasnjena izreče konec obravnave; vendar pa sme, če se mu potrebno zdi, še enkrat pravdarja poklicati, in po tem razsoli na podlagi tega, kar je obravnava pokazala, in opiraje se na zapisnik, ktereja je pisal dotični uradni pisar, in v kterem je vse kratko omenjeno. Razsoditi sme le tisti sodnik, kteri je obravnavo vodil, in sodba se mora precej po sklepu ustmene obravnave strankam naznaniti z uagibi vred. Le če je pravda težji, sme sodnik sodbo odložiti, pa ne več, ko za en teden, in to mora precej strankam naznaniti. V sodbi je treba tudi omeniti stroškov, kdo in koliko jih ima plačati.

V kratkem smo važnejše točke novega obravnavanja razložili, naj važnejša odločba te postavne je pa ta, da zoper razsodbo nij apelacija pripuščena, ampak kar je sojeno velja, za torej nij mogoče pritoževati se češ, da je sodnik krivo sodil, ali da se nij oziral na ta ali uni §. itd. V taki pravdi gre k večemu za 25 gld., in krivica ne more nikdar velika biti. Da pa pravi pravdarji ne obupajo, opazujemo, da je vendar le mogoče podati pritožbo zarad ničnosti, po tem rekurz, pa prav po redko, in prošnjo, da se položi pravda v poprejšni stan, toda o tem prihodnjic.

LISTEK.

Ženstvo pri Grkih in Rimljanih.

(Nadaljevanje.)

Stan ženstva se je nekoliko na boljše spremenil, ko se nijso več kupovale, ampak ko je mesto tega ženstvanjski dar ali dota v navadi bila. Izprva so doto dobile le hčere premožnejših hiš, a po tem se je ta navada tudi mej ubožnim ljudstvom ukoreninila. Lykurg in Solon nijsta bila sicer s tem zadovoljna, ker sta se bala, da bi po tem ženstvo preveč oblasti imelo, a ta postava nij bila dolgo v veljavi, ker zapazimo, da so dekleta, katerim nijso mogli roditelji dote preskrbeti, morali bogati sorodniki za ženo vzeti, ali pa jim toliko darovati, da so si s tem dobrega moža dobila. Tudi država je večkrat hčeram mnogozasluzenih mož doto priskrbela.

Grkinje so se, kakor je naravno, vsled južnega in gorkega podnebja prav rano možile; za to pa so tudi bile tako nevedne, kakor njih otroci; shajale se nijso z nikomer; še v gledišče jim nij bilo vselej dovoljeno. Akopram so bile velno v svojih hramih zaprte, vendar se ne more reči, da so bile prav nesrečne; privadile so se temu, in tem laže prenašale bolest, da se njih mož klati z drugimi priložnicami. Domačega prepira nij bilo skoro nikoli, ker mož je bil ves dan z opravi obložen, in se je le malo s ženo pečal. V obče je bil položaj nežen. Xenophon nam popisuje jako

lepo moža, ki si je vzel za ženo petnajsetno, nedolžno in v posvetnih rečeh čisto nevedno dekle.

Pogovarja se z njo z najsrčnejšo prijaznostjo, in podučuje jo, da mora biti enaka čebeli. Ona mora robom delo odločiti; kar s tem pridobi, varčno hraniti, in posebno skrbeti, da je v hiši vse v redu. Tudi je njena dolžnost, božnim robom streči, ali takaj mu odgovori mlada gospodinja: „Dobro, to mi je najljubše, ako mi bodo oni hvaležni, katerim bodem ljubeznjivo stregla, in ako mé bodo boljše ljubili, nego prej.“ Z nežno, graji nič podobno besedo, pogovarja jo, naj opusti stare navade, naj ne nosi visocih podpetnikov, naj si obraz nikar z cinobrom in drugimi barvami ne barva. „In če z dobrim gospodinjstvom združujš še zvestobo do mene in ljubezen do svojih otrok, po tem sem še jaz tvoj rob; po tem ne boj se, da boš v starosti manje spoštovana, temuče nadejati se smeš, da boš toliko boljše častjena, kolikor več se boš s pamotnim gospodinjstvom pečala. Vse dobro in lepo je v zakonu, kakor povsod, le nasledek dobrih čednostij, ki se le pri dobrih ljudeh nahajajo, nikakor pa ne izvir telesne lepote, ki je tolikor pri dobrih, kakor pri hudobnih ljudeh.“ (Xenoph. Oecon II)

Grška žena nij bila nikedar sama svoja, ampak vselej pod varstvom: najprej je bila v oblasti roditeljev, ki so njeno osodo, tudi možitev, odločevali, po tem moža in kot vdova pa svojih sinov. Svojega moža zapustiti je imela sicer pravico, posebno odkar je doto v navadi, a to se je malo ali nikedar zgodilo; je bilo presramotno. Plato je trdil, da ima žena iste pravice, kakor mož; skušnja in navada je pa bila drugačna.

Zakon je bil jim iz državnega stališča samo za to, da so se državljeni množili, in v Sparti je bila celo postava, da stari in slabotni možje morajo svoje mlade žene mladim, krepkim možem prepustiti, ki bodo krepke vojake vzredili. Sploh je bila pri Spartanah vzreja drugačna, o čemer hočem nekoliko spregovoriti. Olgvoja špartanskega ženstva se je od drugih grških narodov posebno v tem razločevala, da je bila tukaj bolj prosta. Spartansko dekle nij bilo zaprto v zadnjih sehotah, kder bi imela samo s tkanjem in pletenjem opraviti, ampak smelo se je tudi z možkimi shajati pogovarjati in — telo vaditi. To kar so moderni narodi stoprv zdaj za dobro spoznali, da si ženstvo tudi s telovadbo mora svoj život jačiti in krepiti, to so Spartanci uže davno vedeli in tudi živjenje upeljali; škoda je le, da so v primeri z našim odgojo preveč telesno čislali. Namen teh vaj nij bil nikakor, da bi se bile ženske za vojaški stan pripravljale, ampak le za to, da bi ženske, mehkužnosti od narave uže udane, s tem ne dale slabega vzgleda svojim možem. Spartanci so hoteli došči le krepke zarod, ker zaano jim je bilo, da le močne, jake in zdrave ženske morejo imeti zdrave in krepke otroke. Ravno iz tega vzroka je bila tudi zgodnja ženitev prepovedana. In če se je kedo vkljub temu vendar zgodnjih let v zakonsko naročje vrgel, nij smel svoje mlade ženske — vsajjavno ne — obiskovati; zgodilo se je vsled tega čisto, da mu je žena porodila, predno jo je po poroki za dné na ulici videl. Iz tega stališča — vse le za krepke zarod — si tudi lahko raztolmačimo za naše razmere čudno Lykurgovo postavo, ki je dovoljevala, da smejo možje svoje žene

Novo šolske postave.

Mej vsemi poročili, katera so došla deželnemu odboru od raznih občinskih in šolskih zastopov, kako in v čem naj bi se nove šolske postave pripravile ali popravile, dopalo nam je posebno eno, katero hočemo tukaj v točnem posnetku priobčiti. Ne moremo sicer vsem v njem zapopadenim nasvetom brez pridržka pritrditi, a vendar obsega ono mnogo resničnega in dobrega in je tudi sploh jako zanimivo. Pa berimo poprej poročilo in pustimo opazki za poslej.

I. Dolžnost v šolo hoditi.

Gotovo je jako modra določba §. 20. državne postave 14. maja 1869, katera zapoveduje staršem in njihovim namestnikom, da morajo svoje ali svoji skrbi izročene otroke v javne ljudske šole pošiljati; kajti nevednost ljudstva je bila vsikdar vir hudobij in samo, kedar se bodo otroci pravno in pobožno odredili in njihove duševne zmožnosti razvijale, doseže se postavočajočev namen, to je, odredijo se veljavni močje in državljanji, kateri bodo marsikaj koristnega znali in se za vse lepo in blago vneli.

Uzroki pa, katere obsega §. 4. ukaza ministerstva za uk in bogočastje od 20. avgusta 1870. in pa §§. 28. in 24. deželne postave 6. maja 1870, so preveč vtetjeni, če preudarjamo razmere našega prebivalstva na kmetih.

Imamo uboge rokodelce, kmete, delalce, kateri nujno potrebujejo svojih otrok, kedar prestopijo 10. leto in sicer za to, da jih pošljajo past, ali pa kedar jih sila preganja, služiti, ali se kacega rokodelstva učiti ali kaj enacega. Tedaj, ko so hodili stoprv dve ali tri leta v šolo, odtegnejo jih podučevanju in se ne dajo nikakor drugače pregovoriti.

Za to se priporoča, naj bi se o začetku vsacega leta povabili starši k županstvu, da naznanijo uzroke, zaradi katerih ne mislijo več svojih otrok v šolo pošiljati in če bo ono spoznalo, da so uzroki zares tehtni in očitni, naj jih bo oprostilo. Ministerskemu ukazu 20. avgusta 1870. in sicer §. 4, naj bi se tedaj dostavilo pod črko c: „nujne družinske potrebe pripoznane od občinskega prestojništva (županstva).“

II. Obiskovanje šol.

Splošna in prav škodljiva neprilichnost je v ljudskih šolah ta, da zapuša v drugem polletju prav mnogo otrok šolo, kateri so jo v prvem pridno obiskovali, a tem se podučevanje pretrga in njegov uspeh izdatno zmanjša. Res je sicer, da namerava deželna postava 6. maja 1870. v §§. 28. 29. 30. 35. in 37. tej veliki oviri v okom priti, toda skušnje preteklih let so jasno dokazale, da ne opravijo krajna šolska svetovalstva v tem oziru skoro prav nič, bodisi ker so bolj nevednost, bodisi, ker nimajo zadostnega upliva in zadostne oblasti pri svojih sosedih. Za to rase zlo in ljudske šole so v poletnem času zmerom praznejše. Za to bi se morala izročiti administrativnim oblastnjam dolžnost, da skrbijo za redno obiskovanje šol.

Kedar ogleduje c. k. okrajni šolski nadzornik šole svojega okraja, naj si zapomni vse tiste starše, kateri ne pošiljajo redno svojih otrok v šolo in naj jih naznani naravnost c. k. okrajnemu glavarstvu. Ono pa

zamenjavati. Stari in oslabei mož je moral svojo krepko mlado čvrsto prepustiti mlajšim in krepkejšim možakom, in čvrsti junak je lahko prosil vsacega moža za njegovo ženo.

Spartanska dekleta so, kakor sem uže dejal, telovadila in sicer navadno v pričo kralja in družih oblastnij. Tudi mladeniči so bili večkrat navzočni, včasih so se celo z njimi skupno telovadili, posebno pri plesu tekani in borenji. Le to se ne vjema z našimi nazori, da so bila dekleta večidel popolnoma dekoltirana, ali pa so imela tako prozorno obleko, da so mladeniči lahko vse ženske lepote in skrivnosti o. l. obličja do obličja gledali. Pa kaj je bilo to Spartancem mar? Ker so to vsaki dan videli, ker so bili vsaki čas tega vajeni, jih nij prav nič vznemirilo, in zanimalo je je toliko, kakor vsaka druga lepota, bodisi kiparstva ali pesništva. Njim je veljalo geslo: „čistemu je vse čisto.“

To je bil prvotni položaj spartanskega ženstva; ta srčna naravnost je veljala, dokler so raztezale Lykurgove postave svoj blagodejen upliv po vseh straneh Lakeditimone; a s pogubonosno peloponésko vojsko izgubila je tudi Sparta svoj otroče — srečni značaj. Spartanci so se seznanili z bogatijo tujih držav in državci; vrnil se je tudi nesrečni luxus in z njim neizmerna demoralizacija. Ženska zvestoba in nedolžnost je bila tako redka, kakor vsaka druga čednost; zakonolom in prešestvo je bilo tako v navadi, kakor vsaka druga hudobija. Najimunitnejše žene, zapustivše svojega moža, letale so za lepimi mladeniči in tako uničevale nedolžnost mladih državljanov. Južno podnebje je je h polnosti še boljše gnalo in edina misel je je navdajala, kako bi ljubezen (pa ne platoničnel) vzbudile pri svojem lepem sosedu. Če so tudi izprva svojo ljubezen še skrivale, a pozneje niso niti pazile na spodobno obnašanje. Pajčolan, kateri je poprej Athenčanke zakrival pred radovednimi mladeniči, bil je tak,

naj jih nemudoma v svoj urad pokliče, tam v prvič ostro posvari; po tem pa, če to nič ne pomaga, brez priznanačaja po postavi kaznuje. Eden ali dva taka izgleda bosta starše prepričala, da je stvar resna, da je redno obiskovanje šol zapovedano po postavah, katerim treba pokornim biti in uže v par letih, če ne prej, se bo šolsko obiskovanje popolnem uredilo.

III. Šolsko nadzorstvo.

Poročilo naševa pod tem naslovom oblastnije in osebe, katere imajo pravico in dolžnost šole nadzorovati. Dasiravno je tih nagledovalnih organov mnogo in celo preveč, se vendar šole neprimerne in slabo nadzorujejo.

Okrajni šolski nadzornik bi se moral *ad hoc* imenovati in bi ne smel imeti nobenih postranskih poslov. On bi moral pogostoma šole obiskovati, da bi se prepričal o njihovem stanju. V vsakem semestru bi moral vsako šolo vsaj dvakrat ogledati. Okrajni nadzornik bi se ne smel tolikokrat premeščati, da dolgo bivajoč v enem okraju se lahko natančno seznanil z navadami, duševnimi potrebami in drugimi razmerami tamošnjih prebivalcev; kajti le tedaj bo mogel na zanesljivi podlagi soditi, kako se dajo splošne šolske postave naj bolje uspešno obračati na šole dotičnih krajev.

Krajni šolski nadzornik mora nadzorovati šole v didaktično-pedagogičnem oziru. Mi nečemo nikogar žaliti, beremo dalje v poročilu, a to naj vendar odkritosrčno povemo, da sta izraza didaktično-pedagogičen ogromni večini krajuš šol. nadzornikov na kmetih turški besedi, katerih pomena nikakor ne poznajo. Ker ne vedo, kaj postava od njih zahteva, jih nikdo ne more obsoditi, če prav nič ne storé. Ako bo ces. kr. okrajni šolski nadzornik svojo službo vestno, marljivo in z veseljem opravljal, kakor smo zgoraj razložili, postanejo krajni nadzorniki nepotrebni in naj bi se tedaj njih služba odpravila. Če pa imajo uže ostati, naj se jim da točen pa razumljiv poduk, da bodo vedeli, kaj jim je storiti. Lahko se pa tudi pr. peti, da se ne najde v krajnem šols. svetovalstvu nobene sposobne osebe za ta posel; v tem primerljivi naj bi bilo okr. šol. svetovalstvo pooblašeno, da izbere za krajnega nadzornika po svojem spoznanju primerno osebo v občini, tudi če ta nij ud niti krajnega šolskega sveta niti občinskega starešinstva. (To bi prič ne šlo. Pis.)

Ako se vvedejo nasvetovane prenavredbe, nadejati se je od šol boljsega uspeha; kajti naj le bodo postavle modre in dobre izdatno koristile bodo vendar samo tedaj, kedar se bodo umno z ozirom na vse deželne in krajne razmere izvrševale.

IV. Učitelji, učiteljice, njihove plače in drugo.

1. § 22. poprej omenjene deželne postave določuje plače učiteljev in učiteljic po raznih vrstah. Tukaj naj omevimo, da je plača učitelja 4. razreda z letnimi 300 gld. in ona učiteljice istega razreda z 240 gld. premajhna in da se nikakor ne vjema z načelom, izraženim v §. 53 št. 1. državne postave 14. maja 1869. Ta §. se glasi takole:

„Najmanjši prejemki, izpod katerih nesme nobena občina na niže iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji, ne primorani truditi se s postranskimi deli, lahko vso svojo moč na svoj poklic obra-

kakor bi ga ne bilo; najmanjša sapica je razkrila vse ženske čarobnosti, in mladeniči so te ženske lepote in skrivnosti, od vsake posebe, javno na ulicah z napisii zabilježevali in poveličavali.

Najhujša demoralizacija je vladalo povsod, a vendar ena lastnost je, katera je spartanske žene vedno kinčala, in to je rolojubje. Kljub meseni poželjivosti niso zabite, da je domovina vendar le prva, in štele so si v srečo, ako je njih sin slavno na bojišču za domovino umrl, in raje so ga prej zdravile, nego bi bil očetnjavi v sramoto. Za to so pa tudi skrbele za krepk zarod, kakor nikder drugod. V prvih štirinajstih dnekih spočetja niso šle nikedar iz hiše, po tem pa so imele reden vsakdanji sprehod. Ob času poroda so darovale bogovom in prosile za njihov pomoč. Rodile Rodile so na ščit (schild), in ako je bil fant, so ga tudi dejale na ščit in rekly: *η τὸν ἦ ἦν τὸν* (ali pridi iz boja s ščitom ali mrtev na njem). Poleg ščita so postavile, sulco, vsa znamenja bodočega nanena novorojenomu. Kopale so po tem otroka v vnu, da bi njegovo naravo spoznale, ker so mislile, da nezdravega mora ta duh in moč usmrtiti, zdravim pa naravo utrdi in ukrepi. Tudi tso se sešli sorodni in bližni starešine, in ako so našli, da ne bode niti sebi niti državi v kvar, izročili so ga v varstvo in odgojo državi; ako je pa bil s'abega života, nesli so ga na hrib Taygetos ter vrgli v tamošnje brezno, kder je tudi poginol. Spartanske so navadno dojile same; le malo imenitnejših žen je propustilo to delo svojim robkijam. Zakaj, pač nij težko uganiti; hile so podobne našim „nobel“ gospem, ki hočejo če dalje lepše postati, in ki hočejo ohraniti vedno svojo prsno lepoto. Toliko o Spartankah, ter samo nekoliko besedij, o prikazni, ki spominja na našo višo demi-monde.

(Dalje.)

čajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.“

Kako naj živi učitelj 4. razreda z revnim dohodkom vsakdanjih 80 novcev pri sedajni draginji in posebno če nema poklica za samski stan? V malih vaseh, kder službuje, nij lahko dobiti postranskih posebnih zaslužkov. Takim učiteljem ne ostaja drugzega na izbor, nego v revščini hirati ali pa zakopavati se v dolgove. Oboje tlačji in mori duha in sramoti osebo. Naj se ne ugovarja, da imajo učitelji in učiteljice 4. razreda malo dela; kaj še! oni morajo toliko ur vsak teden poučevati, kolikor učitelji drugih razredov, samo to imajo še slabše od njih, da se morajo otroci v šolah 4. razreda deliti v več manjših oddelkov, vsled česar postaja naloga dotičnih učiteljev še težavnejša in dolgočasnejša.

Zato bi se morale službe učiteljev in učiteljic 4. razreda popolnem odpraviti, ter v vsakem oziru v enakako vrsto postaviti z onimi 3. razreda. To je gotovo pravično in dostojno za te uboge „paria“ mej vsem učiteljskim osehjem.

2. V §. 32. postave 10. marca 1870. so določene opravilne doklade ravnateljem in nadučiteljem ljudskih šol. Tu §. naj bi se čistoma izbrisal, ker se vsled njega zavrže mnogo denara, katerega posestniki tako težavno skladajo. Naj bo en sam ravnatelj za možke in dekliske šole v Korminu, eden v Gradišci in eden v Trzici (Poročilo je iz Furlanije. Pis.) vsakemu teh naj se da opravilna doklada, to je pravično, pa ne po 300 ali po 200 gld.; zadovoljvalo bo tudi 150 gld. na leto; s tem zneskom si nakupijo lahko pisarnične priprave v obilosti. Nadzorovanje od njihov odvisnih šol, jih ne bo toliko nadlegovalo, ako bodo c. k. okrajni šolski nadzorniki svojo dolžnost vestno izpolnivali, kakor smo zgoraj nasvetovali. Vse druge opravilne doklade naj odpadejo. S tem se bo lahko učiteljem 4. razreda pomagalo, posestnikom breme nekoliko zljajšalo in nevšečna določba bo iz postave izbrisana.

3. §. 33. poprej omenjene postave določuje učiteljem in učiteljicam odškodnino za stanovanje na podlagi njihovih plač. Ta podlaga nij in ne more biti prava. Toda o tem bomo pozneje govorili.

4. Vladino prizadevanje za odgojo dobrih učiteljev je zares vse hvale vredno. To vidimo iz ukazov vel. c. k. ministerstva za uk in bogočastje, zadevajočih podučevanje novih učiteljev in učiteljic, iz tečajev omiko nadaljujočih, za učitelje ljudskih šol. Namere teh in enakih naredeb so gotovo najboljše. Vendar pa naj izrazimo še dve želji, katerih izpolnitev brutegnila pospešiti koristi naših ljudskih šol.

a. Učiteljem in učiteljicam, namenjenim za ljudske šole na kmetih, naj se da prilika, da si morejo prisvojiti obširni znanosti v kmetijstvu in hišnem gospodarstvu;

b. Pri odreji učiteljev in učiteljic naj se ne gleda samo na to, da se oni izuče, ampak da se tudi dobro odgojijo. Učitelj z dobro odgojenim srcem, bo iz svojih učencev naredil koristne člane človeškega društva, tudi če nij on sam vso učenost v najem vzel. Nasprotno bo pa učitelj, kateri je sicer bogato obdarjen z raznovrstnimi znanostimi, pa nema dobro odgojenega srca, otroke tako odredil, da postanejo publoglavci, in lahko tudi družini, občini in državi nevarne osebe.

Glavni namen podučevanja je izobraževanje in odgoja mladine. Da zamore učitelj oboje dati, mora tudi oboje imeti. Tedaj nij zadosti, da je dobro podkovan z raznimi znanostimi, on mora imeti tudi dobro odgojeno srce.

(Dalje prih.)

Dopisi.

V Gorici 1. oktobra. Volitve volilnih mož na Gorisškem so se uže 30. septembra začele in bodo menda do 9. tekočega meseca povsod končane. Povelja o tako važnih zadevah se dajajo in spreminjajo tako na vrat na nos, kakor bi šlo za volitev kacega občinskega črednika in ne — državnega poslanca. Menda vse zaradi tega, kar smo uže zadnjič trdili, da treba vodo zbloditi, po tem se viala in vladnim lažj posreči ribji lov.

V nekaterih občinah bodo zaupni možje uže voljeni, ko jim dojde naš list v roke, — bog daj, da po sreči! Vsem drugim pa še enkrat prav gorko priporočamo, naj dobro na to pazijo, komu izkažejo svoje zaupanje. Mi dobro vemo, da napejajo naši nasprotniki vse žile, da bi zmago odnesli. Nekateri, dasiravno do čistega prepričani, da je njihov kandidat nezanesljiv, da so mu lastne koristi više nego ljudske, se vendar zanj na vso moč ptežajo. Zakaj? Ker se je nekako zavezal, da bode njihove stanovske koristi podpiral.

Kratkovidneži! kedor je sploh nezanesljiv, se take zaveznosti brez posebnih pomislikov kmalo otrese, kedar doseže svoj namen. Če mu z veim svojim moralnim pritiskom pridobijo častni mandat državnega poslanstva, naj bodo gotovi, da jim bode za ne dolgo časa izdunajske lesenjače osle kazal in to bo njih zaslužena kazen za njihovo sebičnost, ker so jim bolje na arcu njih stanovske koristi in pravice, nego svete pravice naroda in koristi onega ljudstva, od kojega žuljev živé.

Enako kratkovidni so oni, kateri se potezajo za vladnega moža. Kako nes pametno in dostikrat nevarno je, uradnike in posebno politiške uradnike, za poslance voliti; to vprašanje smo že tolikokrat prebavljali, da bi se pravilo vodo v morje vlivati, ako bi je hoteli danes zopet pretresati. One zagriznjence kateri, dasiravno poznajo pomen državnega poslanstva, vendar ljudstvo zapeljujejo, da naj voli vladnega moža, ne bomo na drugo pot pripravili, naj dokažemo, kakoli hočemo. Oni se s svojim prizadevanjem hliuajo, da dosežejo od vlade ta ali oni namen, po katerem hrepené. Kak adjunkt bi rad sodnik postal, poštarju in opaltarju neseta c. k. tobak in c. k. pošta lepe denarce itd. vsi taki bi radi kaj dobili, ali kaj ohranili in za to delajo na vse kriplje za vladnega moža. Ljudstvo in njegove pravice so takim ljudem — deveta briga.

Lehkoverneže in omahljivce bi morda za trenutek pregovorili — a do dneva volitve je še par tednov in v tem času se dajo še desetkrat preselepti.

Pravim, zavedenim rodoljubom je žalost, da jim resno zakličemo: Vladen mož, in naj je sicer še tako zaluzen, naj ne bo nikdar naš državni poslanec, posebno zdaj ne, ko so nam nasprotni možje na državnem krmilu.

S Krasa 23. sept. [Izv. dop.] V zaklju jih ima — kdo? dr. Tonkli; koga? duhovnike; tako bi si človek mislil, kedar čuje Tonklijeve izjave. V enem listu „Glasa“ je posebno oestro zažugal se svojim zaničevanjem vsem tistim duhovnikom, ki se bodo trdovratno ustavljali njegovi svetosti in ne bodo podpirali njegovega društva, resp. njega.

Kdor pa ima priložnost privedeti pravo mnenje in zaupanje duhovnikov do Tonklija, ta spozna, da Tonkli bi rad vodil duhovnike za nos, duhovniki združeni s Tonklujem pa kmeta.

Duhovniki! če vsakako hočete politikovati, politikuje tudi na videz po svojem dobrem prepričanju in kakor bi bilo boljše tudi za kmeta, kateri vas vendar z vsem preskrbi. Če bo za kmeta slabo, nikar ne mislite, da se hoste vi tako dobro imeli. Zakaj nekateri ljudstvu tacega zastopnika silite, od katerega v svojih krogih govorite, da mu nij nič zaupati, ljudstvo pa naj bi mu na vaše povelje svoj in narodov obstanek zaupalo, češ da je vera v nevarnosti. Uboga vera, če boš tako zlorabljena in če bodo taki krščanski junaki, kot je Tonkli, za tvoj obstanek skrbeli, res v taki nevarnosti boš morala poginiti.

Nek učenik postave je sam sebe pravičnega delal ter je vprašal Jezusa, kedo je njegov bližnji. Jezus mu pove priliko od človeka, ki so ga razbojniki oplenili, ranili ter polu mrtvega pustili ob poti ležati. Po poti memo njega pride duhoven, ga pogleda in ide dalje. Za duhovnikom pride levit po poti memo ranjenca, se ozre nanj pa pomagati mu tudi neče. Za tima pa pride ptuji, neprjateljski Samaritan; razdžani pri poti se mu v srce smili, mu rane zveže, ga na svoje živide posadi ter spravi k ljudem in plača za-nj postrežbo, dokler ozdravi. Kdo je bil bližnji med razbojnik padlega? Gotovo Samaritan, ki ga je pogina otel.

Slovenski rojaki, ki ste zmožni se svojo glavo misliti in se vam ne more pod krinko vere natveziti, kar bi kedo hotel, nelite, nij le slovenski narod enak oemu med razbojnik padlega človeku? Ga le ne pustijo pravničarji poleg svoje poti v Rim poginu ležati enako duhovniku in levitu? In ali nema Slovenski narod tudi tacih usmiljenih Samaritanov, ki vse svoje gnotne in duševne moči darujejo, da bi ga oteli pogina, kljubu temu, da jim pravničarji pod krinko vere vse mogoče zapreke stavijo. Pravničarji nečejo videti nikake blagodejnosti zunaj sebe.

Politični pregled.

Začele so volitve volilnih mož po raznih kronovinah; iz privatnega pisma posnamemo, da so na Kranjskem, ktere koli so se volitve dozday vršile, prodrli većinom taki možje, kateri so vneti za narod in napredek. To nam daje nado, da se vresniči mnenje dopisnika iz Ljubljane v zadnji „Soči“, da namreč bode v drž. zbor izvoljenih več naprednjaskih, nego nazadnjaskih Slovencev.

Tudi pri nas so začele večeraj volitve volilnih mož, izvršene so dozday v Šempasu in v Čerčičah, začetek je bil, hvala bogu, naši stranki ugoden, kajti vsi dozday izvoljeni volilni možje so pametni in neodvisni posestniki in se kot taki prištevajo naši naprednjaski stranki. Naj tukaj še omenimo, da pri volitvah vlado zastopa sam glavár g. bar. Rechbach in da on volilce odvraca od Lavrića ter jim ponuja g. Winklerja; a dozday je slišal le ta odgovor: „G. Winkler je v resnici uže kaj storil za narod, je prav dober mož; pa le eno napako ima, uradnik je in uradnikov mi ne volimo.“ Prav tako! Naši mali pa vrli posestniki kažejo, da so

politično bolj zreli, nego goriški mestjani, ali kaki drugi „purgarji“, katerim vlada lahko naveže, kar koli hoče. Naj bi vendar vsi volilci sprevidili, da uradnik ne mora biti dober poslanec, ker noben človek na svetu ne more služiti dvema gospodarjema. In prav zdaj, ko je začela vlada pritiskati na Slovence, ko je ministerstvo zadušilo slovenske paralele v kranjskih srednjih šolah, in prav zdaj, pravimo, ko je vlada poklicala g. Winklerja v Trst za šolskega referenta v gospodarskih zadevah, in s tem storila prvi korak centralizovanja šolske oblasti in najbrže prvi korak k popolnemu ponemčevanju šol v Istri, Trstu in na Goriškem; prav zdaj, ko je zlata vreden vsak federalističen neodvisen glas, da se podré sedajno nam sovražno ministerstvo in centralistični sistem, ubogi slovenski narod! prav zdaj, v tako nevarnem času imaš dovolje izdajalec in nezrelih ljudi mej seboj, kateri ti vsiljujejo odvisnega uradnika za branitelja tvojih pravice nasproti njegovim gospodarjem, kateri one pravice tebi ljubi narod kratijo! Le sebičnost ali pa neumnost zamore biti povod taki politiki nekaterih gospodov, kateri se štejejo k inteligenciji, pa nomajo razuma ne pravega srca za napredek našega naroda. Ta politika je obsojena pred slov. svetom in pred vsakim svobodnjakom, zamore se krstiti „abderitska“.

Mi v takem položaji ne moremo družega storiti, nego svetovati našim kmetom posebno na Tolminskem, naj se ne dajo zapeljati po onih sebičnežih in naj volijo same take neodvisne možje za volilce, kateri kaj razumejo in so tudi žalosti koražni, da se zoperstavlajo nenaravni kandidaturi vsacega uradnika.

V Ljubljani je bil v nedeljo shod volilcev za mesto Ljubljano in za trgovsko zbornico in kaj se je zgodilo: stari so priporočevali dr. Razlaga, vsled česar je bil on enoglasno proglašen kandidat za mesto Ljubljano. Ne vemo še, ali je to manovra starih, da bi dr. Razlaga dobili na svojo stran, ter da bi zaduji popustil kandidaturu proti Hohenwartu na Notranjskem, ali pa je sad kompromisa mej starimi in mladimi, katere je morda Hohenwart s tem zadovolil, da je podpisal naš stari slovenski program. Mi vsaj imamo poročila v rokah, vsled katerih bi bil Hohenwart obljubil, da se bo potezal za Slovenijo zedinjeno in za vse pravice Slovencev. Mi smo grafu Hohenwartu indirektno očitali, da je hotel, ko je bil minister goriške Slovence Italijanom žrtovati, a od neke kompetentne strani se nam zagotavlja, da Hohenwart tega nikoli nij hotel; če je njegovo ministerstvo izdelalo goriškim Slovincem nepravični novi volilni red, je tega menda največ kriv goriško-slovenski poslanec Črne, kateri nij na Dunaji nič storil, da bi bilo ministerstvo prave goriške razmere zvedelo. Mi ne vemo, kaj je resničnega na tem, toliko nam je le znano, da smo bili prisiljeni slovesno protestovati in da so morali naši neodvisni poslanci dež. zbor zapustiti kadar je prišla Hohenwartova postava na glasovanje v dež. zboru. Kar smo nadalje po Črnetu zvedeli je to, da je tedajšno Hohenwartovo ministerstvo mislilo na notranjo avstrijsko grupo, v kateri bi bili Nemci v večini. Sicer pa nočemo še denes o Hohenwartu družega omeniti, nego to, da je položaj veliko spremenjen, kakor hitro Hohenwart podpiše naš program. Čudimo se, da „Slovenski Narod“ situacije ne razjasni in o ljubljanskem volilnem shodu samo objektivno poroča.

Česki listi so prinesli imena narodnih kandidatov, 17 za mesta, 16 za kmetske občine, mej temi so najslavnejši česki možje obeh strank, starih in mladih. Ensko so moravski narodnjaki postavili uže 12 kandidatov za mesta in kmetske občine; za veliko posestvo pa še Čehi nijso progusili svojih kandidatov, ker tam se bo bila odločilna bitka. O prihodu ali neprihodu v novi državni zbor se zdaj pripravajo federalisti vsih barv posebno pa Čehi. To naj bo razsodil federalistični kongres; na vsak način pa bo to vprašanje odvisno od volitev, če federalisti po volitvah dobé večino, tako je skoro gotovo, da stopijo v drž. zbor, kakor je gotovo da Čehi ne pridejo na Dunaj, če bodo ustavoverci še vedno narode majorizovale v Reichsrath-u. Gorje tedaj nam Slovincem, če pri sedajnih volitvah federalisti ne zmagaajo! Kaj nas vse čaka, kažejo nam zadnji ukazi. Vlada uže izdeluje predloge za drž. zbor, kateri se bo menda sešel 4. novembra in skupaj ostal samo do

konec januarja. Sicer pa se ne more še o nobeni sesiji govoriti, kajti zmesnjava je taka v Avstriji in politična megla tako velika, da nij mogoče položaja le za en sam mesec naprej videti. Daleč smo prišli v Avstriji! Ministerstvo je mej seboj v razdvoju, z Depretisom menda nijso zadovoljni drugi kolegi, ker ne zna prav nič pomagati, da bi se kriza ustavila. Še le zdaj vidijo na Dunaji, da Depretis nij sposoben, pri nas na Primorskem je to obče znana reč in eden zadnjih vatlarjev v Trstu si je nekda ribal rokó, ko je nekdo minister postal, češ: „anch' io ho speranza di diventare ministro!“ Sploh pa se sliši, da je ministerska kriza bližej, kakor koli kedaj; morda dobimo uže z novim drž. zborom novo ministerstvo.

Hrvatski „Obzor“ je zadnjič prav oestro pisal čez slovenske prvake. On pravi odgovarjaje Makencu, da so se Slovenci pri konferenci v Ljubljani ustrašili, ko so jim Hrvatje predlagali, naj se na to dela, da se Slovenska in Dalmatinska vtelesi ogrski državi. Da, da naši prvaki bojé se svoje sanice, njih politika je več sebična, nego požrtvovalna in daljnogledna. Če je res tako, po tem moremo obžalovati, kajti politika nam po Hrvatih nasvetovana je edino naravna in nam primerna in tudi izvestljiva, da bi se je hoteli resno poprijeti naši in hrvatski voditelji. Posebno ustrašil da se je onega predloga dr. Tonkli, kateri je sploh separatist in malodušen v vsakem obziru. Radovedni smo, če se bo kak prvak oglasil na to, kar „Obzor“ piše. — Mazuranić je bil to dni slovesno inštaliran za hvatskega bana; z njim ima Hrvatska zopet narodno vlado, a zbog tega nij še konec homatij na Hrvatskem.

Ogerski finančni minister Kerkapoli je primoran zapustiti ministerstvo zaradi slabega gospodarstva. Kakor v liši je tudi v državi slabo gospodarstvo, znamenje propada; kaj v resnici v Avstriji nij več nobenega moža?

Kralj Viktor Emanuel se je vrnil v nedeljo skozi Gorico v Italijo menda prav zadovoljen s tem, kar je na Dunaji in v Berlinu opravil. V Gorici in Korminu ga je čakalo mnogo ljudstva; a kralj se menda za nalašč nij pokazal in so bile okna njegovega vagona zagrnjena; menda je hotel naše mlade „Italianissime“ politike učiti.

Francoski monarhisti so sestavili program, katerega bodo poslali grafu Chambordu, da ga podpiše; novembra meseca se bo razsodilo, če Francija še ostane republika; republikanci in bonapartisti so se zvezali proti legitimistom in mislijo napraviti velike demonstracije ter izstopiti iz parlamenta za slučaj, če bi prišlo vprašanje zaradi monarhije na dnevni red. Mac Mahon se kaže zdaj boljše nagnjen republiki.

Srbski knez Milan je v Parizu uže več časa. Mac Mahon mu izkazuje veliko čast in mu je te dni sam izročil veliki križ častne legije.

Španska vlada dobro napreduje pod Castelarjem; Londonski bankirji so pripravljani tej vladi posoditi veliko milijonov sterlingov, kar je na vsak način dobro znamenje.

Nemški cesar pride 15. t. m. na Dunaj k razstavi. Bismark pa zdaj nekda kuje nekaj proti rimski kuriji in sploh proti ultramontanskemu gibanju.

Razne vesti.

„Görzer Zeitung“ gre in nikdar več ne pride.* Tako nekako se nam glasi otožni pozdrav, s katerim jemlje tukajšni nemški list v svoji zadnji številki slovo od svojih malobrojnih čitateljev. Po dvakratnem porodu obakat naglo zamrlo dete, spričuje jasno, da je goriško sicer malo podnebje zelo neugodno enakim početjem. Nemški lokalni list na Goriškem, k čemu naj bo? Mi domaćini ga ne maramo, dasiravno radi prebiramo druge veljavne nemške časopise; peščica nemških naseljencev ga pa ne more brez velikih žrtev posameznikov vzdrževati. Dispozicijski zalog bi se ve, da lahko pomagal, — če bi se bilo nadejati kacega uspeha. A vrlo vzbujena narodna zavedenost je postala pri nas uže močan jez zoper razširjevanje tacega ustavaškega lista. „Görzer Zeitung“ je imela k večjemu 150 naročnikov; ali so bili vsi plačujoči, to vesta sam bog in urednik Schüt, o katerem naj mimogredé omenimo, da je svoj list bolje se škarjami uređoval, nego s peresom. Patroni uboge ranca pa, kateri iso gotovo iz gole ljubezni do svoja nemške domovine list vzdrževali, naj se tolažijo se slavim latinskim izrekom: „Dulce et decorum est pro patria mori.“

(V Ljubljani) je bil v nedeljo 13. t. m. volilni shod, na katerem se je okoli 60 neodvisnih ljubljanskih meščanov izreklo za kandidaturu g. dr. Razlaga za ljubljansko mesto in trgovinsko zbornico. Sl. N.

(Jenkovna slavnost) se je v nedeljo v Kranji sijajno vršila. Nadgrobne govore sta govorila dr. Mencinger in dr. Zarnik. Pri popoldanski veselici so govorili gg. Pirc, dr. Mencinger, dr. Zarnik in dr. Vošnjak.

(G. Anton Klodt) je premeščen kot deželni šolski nadzornik iz Gradca v Trst; tako se nam poroča iz prav zanesljivega vira. Dobro došel!

(Kandidat za veliko posestvo) je mej drugimi grof Pace, bivši dež. glavar; Italijani ga hočejo kandidovati proti vladnemu kandidatu Pajerju. V nedeljo zarad je bil tega shod volilcev v Gradišču. Italijani bi radi videli, da bi tudi slov. veliki posestniki volili grofa Paceta in bodo najbrže začeli dogovori v tem obziru. O tem kaj več prihodnjic.

(Volilni odbor za Istro) je razposlal sledeči oglas:

Dragi bratje v Istri! Na 9 meseca oktobra volili boste v dotičnih svojih županijah volilne može, kateri bodo po tem dne 15. istega mes. v volitvenih okrajih volili nove poslance za državni zbor.

Ker so volitve prevažna zadeva, zbrato se je nas nekoliko domačih tukaj v Trstu kakor volilni odbor se namenom, da Vam pomagamo pri volitvah zložiti se i zmagati.

Dragi rojaki! Istro, v kateri Vi prebivate, zastopali bodo v novem državnem zboru 4 poslanci, katerih dva izberejo veliki posestniki, trgovska zbornica i mesta v Istri, a druga dva volili boste Vi mili nam bratje istrijski seljani ali kmetje.

Veliki posestniki, trgovska zbornica i mesta volili bodo gotovo za poslanca le svoje ljudi, ker kakor taki poznajo najbolje njihove potrebe i želje i bodo tudi v vsih zadevah za nje delali.

Ni-li tedaj pravično, da si tudi Vi sami priskrbite za poslanca moža svojega jezika i svoje krvi, ktera bosta, poznavša domače naše zadeve sè družimi kmečkimi poslanci zagovarjala Vaše potrebe i želje? Pravično je i pošteno pred bogom i svetom, ali to doseči se le v zločnosti pri volitvah.

V ta namen prosimo Vas, da se med sabo v svojih občinah porazumite, ktere može boste volili 9. oktobra za volilce. Na teh je vse ležeče, združite se za zavedne i poštene domače ljudi, katerim je narod i jezik naš mili i dragi, i kateri se ne dajo podkupiti. Pri volitvah odloči večina glasov. Za to prosimo, da na dan volitve vsak pride v svoj volilni kraj. V šestih letih nij težko en dan zgubiti. Ali tudi ta dan ne bo zgubljen, ker kar človek stori za domovino, stori tudi za se i svoje mlajše.

Za sedaj le to o volitvah volilcev. V kratkem se bomo zopet oglasili ter napovedali Vam poslanca, ktera bodo Vaši volilci dne 15. oktobra volili za Vaša zastopnika v državni zbor na Dunaj. Ta obadva boleta Vaša domačina. Vam tedaj domorodna brata, ktera predobro poznata razmere Istre, kakor Vaše potrebe i želije.

Predragi! Dan volitev je vsakemu poštenemu i pravičnemu narodu dan časti i veselja, kar boste tudi Vi gotovo dosegli, ako vsaki izmed Vas kakor pravi domorodec stori svojo sveto dolžnost pri volitvah. Pogumno tedaj i srčno na noge.

Živio naš premilostivi cesar! Vse za vero i miho nam domovino!

V Trstu 15. septembra 1873.
Domorodni volilni odbor za Istro. Nikola Trifič. Anton Marotti. Juraj Jan. Ivan Lavriha. Josip Sancin. Anton Bitentz.

(Javna zahvala.) Podpisani si šteje v dolžnost javno se zahvaliti ravnateljstvu banke „Slovenije“ za hitro izplačanje likvidirane mu po streli storjene škode. V Tupelčah 27. septembra 1873.

JOŽEF RUDEŽ,
posestnik.

Poslano.

V predzadnji številki „Glasa“ odgovarja č. g. vikar Tone Makuc iz Kobiljeglave na neko njegovo osebo zadevajočo notico v Soči v „poslanem“ s podpisom Marko Margreiter. Naj stvar pojasnim. To njegovo posiljeno orodje, stari učitelj Margreiter, spada k iskrenim čestiteljem žlahtne vinske kapljice, katera ga je tudi večkrat v Štanjel, v hrame mojih sorodnikov privabila. Tam sva se večkrat videla in tako tudi isti dan, ko sva skovala ovo v Soči natisnjeno notico o Vašej nerodnosti, g. Makuc, katero Vi zdaj z moralno posiljenim poslanim ovreči skušate.

Kako se je to godilo?! Ves spehan pride gospod učitelj Margreiter, katerega ste Vi za obrekovalca učinili i mi pove v jezi se tresočim glasom, kako

osorno mu ste Vi, razširjatelj resnice, rekli, da nečete vstreči njegovi srčni želji s tem, da bi carjevo rojstveno slovesnost z otroci učecim se vred, z mašo ob desetih obhajali, češ da Vi berete maše za občino i ne za družega. Dal mi je tudi listek, na katerem je bil veliko več dopis, kakor je bila ona notica v „Soči“ ter me vljudno naprosil, naj mu stvar v slovenščino prevedem.

Plačal mi je tudi proti njegovej navadi kozarček vina, katerega sem bil i se n še toliko potreben, kakor Vi g. Makuc neslanega močnika, kedar se uže pečenke i piščancev najeste. Pa vendar vstregel sem mu. Zalteval sem ou njega še pet novcev za poštni kolek i šel sem na pošto, kler sem iz predlogega dopisa njegovega (če bi bilo treba postregel bi z Margreiterjevimi rokopisom) kratko notico naredil, katera Vas je tako žgala, da ste zbesnili i pozabivši se vsakega Vaš-j o sobi primernege korektnega postopanja postali zapeljivec.

Ko je gospod učitelj pazneje stvar v „Soči“ bral, mencial si je roki, ter se smijal v pest, kajti vdarl sem mu v možko roko, da o stvari nikomur besedice ne črhnem. Ali čujte! kak prevrat v desetih dnevih. Plamtečih se oči, rudečega nosa i nič kaj trdne boje priplazi se spet neko popoldne gosp. učitelj k meni. Uže koj po njegovem harlekinskem vedenju spoznal sem, da mi ima opet kaj važnega razodeti. No kaj novega, gospod učitelj? ga nagovorim. Vam imam nekaj važnega povedat, jeclja mi v zadregi stara reva. Gospod vikar me je sè svojimi priliznenimi besedami (ne, morebiti s črnim teranom?) tako zmotil, da sem mu podpisal preklic svoje Vam dane notice, ki ste jo v Soči natisnili. Jaz ubogi revež, akoravno jezen na tega prokletega farja (sic!) uže o. l. mojega prvega prihoda, ko me je kot kakega klatača sprejel, bil sem od njegovega prikupljivega vedenja tako zapeljan, da nijsem sam vedel, kaj sem delal, ko sem podpisal — koncept, katerega je uže napravljenega imel. (sic!) Pa, „nadaljuje stara reva, vsaj: hote Vi nadalje molčali, ali vsaj tam meni prizanesli?“

Ali resen i opravičeno jezen moj pogled z opombo, da je s pameti, streznil ga je koj. Veste kaj, rekel mi je, nekoliko premišljaje: Naredite kar hočete, lahko tudi v Vašej repliki svetu naznanite, da me je naš vikar k laži prisilil, da sem Vam jaz to povedal, in da je notica v Soči od besedice do besedice resnična. Tuliko gospod v dokaz moralne posiljenosti k laži i pripravljen sem Vam vse to, kar sem tukaj objavil s prisego potrditi. In Vi se postopite mene imenovati človeka brez časti i imena, ki ste s tem dokazom pred celim svetom lahko do tal pohabljeni. Kar se tiče mojega imena i časti reči Vam zamorem samo to da ako bi bilo meni tako malo ležeče na mojej časti mojem imenu, kakor zelo je Vam nasprotno na učiteljevi letni svoti, rekalo se mi bi gotovo v Vaših i v Vam enacih krogih vse kaj drugega.

Da omenim še ene laži v Vašem poslanem, opustivši oni zagovor, da je bila maša za dež, — katero bi gotovo opustili, da bi imel tudi Kras zvenaj Vas zgoreti, ako bi Vam slovesnost po kakem mrliču deset forintov nesla — kaka stopinja neumnosti mora biti vendar ona ki pripusti se človeku na celem umisliti tako laž, kakoršna je ona Vaša pod prvo točko?!

Kdo izmed pevcev kobiljeglavskih je še vedel, da je v avgustu cesarjevo rojstvo razun kakega vojaka ki se tedajšne „doppelt manaže“ spominja?!

Da, da gospodin Don Makuc, hudobni ste, kakor peklenšček, a zviti nikakor kot lesica!

Kraševce.

Škrbinski župan me je pri komenskemu volilnem shodu žalostnega spomina za Glasovce med govorom navduševal naj Tonklijovo kandidaturu kolikor „mogoče pobijam in naj dobro po njemu mlatic“ in se proti meni obračel, pa šepetal, da on nij povabljen k shodu in da je še zmerom Sočan itd. (Ta reva je mislila, da jaz nijsem povabljen.)

Pozvedel sem pa, da ta duša je človeče vsih barv in da je javen agitator za Tonklija, in da je tudi za Tonklijovo društvo ude natiral. Po tem ko je nabral nekoliko udov za Tonklijovo društvo gre v Gorico in jih naznani. Ta revež je pa ostrmel, ko mu junak odgovori: Ako mi tudi en koš takih prinesete, to nam ne pomaga nič. To mi je povedal A... Š... iz P.....

Ker sem pozvedel tudi, da je pri dostih priložnostih možake pregovarjal, naj Tonklija volijo, proti meni se pa vedno Sočana štuli, ustavim tega župana dne 2 septembra t. l. pred komensko uradnico in mu očitam, zakaj skrivno toliko okoli rogovili za Tonklija; odgovor je bil sledeči:

„Jest sem še zmirom ud „Soče“ pa se morem „kazati za Tonklija, ker imam dva sina v malem semenišču, in če bi za Sočo delal, bi znali duhovni, profesorji mojma sinoma škodovati, ker lansko leto „sem se kazal pri Soči preveč svobodnega, zategadel „se bojim, da je eden mojih sinov zaostal; ko pridemo „v Sezano bom uže za ta pravega glasoval.“

V nedeljo dne 21. septembra t. l. je bil ta župan v Rihenberku, kder je javno na cesti župana

avberškega in ednega starešina iz štijaške županije pregovarjal, naj Tonklija za poslanca izvolijo, pri kojih je bilo pregovarjanje bob ob steno, ker ta dva sta odločna Sočana, ki bosta volila za poslanca moža, koji ima na Goriškem za narod največ zaslug.

Iz tega razvidite za koga mešetari Pipan in kake značaje izreja stranka, katera se štuli katoliško.

V. Z.

Iz uredniške listnice.

G. Kraševce. Ne bojte se za Tropinarja.

G. Z. Renški babi ne bomo odgovarjali; kaj imaš, če se z baho prepiraš, ki ne pozna „režona“, k večjemu te začne zmerjati, ker baba ne bo nikoli omolknila. Pač pa bomo g. Stres-n odgovorili prvokrat, ko bomo imeli kaj prostora odveč, morda uže prihodnjic.

Vsem čestitim gospodom in slavnemu občinstvu se prav srčno zahvalujem, ker so mojega očeta

Jožefa Faganela,

kateri je 26. septembra po dolgi in hudi boleznii v 68. letu svoje starosti mirno v bogu zaspal, 28. t. m. k zadnjemu počitku spremili, in tako blago sočutje do moje družine skazali.

Osek 29. sept. 1873.

JOŽEF FAGANEL,
dež. poslanec.

Št. 501.

Natečaj.

V Solskem okraju goriške okolice so razpisane sledeče službe:

1. Učiteljska služba v občini III. vrste v Lokavcu z letno plačo f. 400 in prostem stanovanjem.
2. Učiteljske službe v občinah IV. vrste z letno plačo 300 gold. in prostim stanovanjem v Gabrijah pri Ajdovščini, na Berjah, v Oseku, v Cerovem, na Gorenjropolji, v Kozani, v Vipolžah in Vedrijanu z dostavkom, da bo učitelj v Gabrijah užival razun plače dohodke vrta v obsegu 300 [°].
3. Podučiteljske službe v Kamnjah, v Mirnem, v Solkanu in v Černičah z letno plačo 300 gld. Podučitelj v Kamnjah imel bo razun plače, prosto stanovanje in doklado f. 50 iz občinske blagajnice.

Prosilci naj svoje prošnje vložijo previdene z dokazom učiteljske ali podučiteljske sposobnosti in dosedanjega službovanja najdalje do 30. oktobra t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

C. K. OKRAJNI ŠOLSKI SVET v GORICI.
dne 25. septembra 1873.

ALBIN SLITSCHER

trgovec v LJUBLJANI,
na dunajski cesti, št. 64

priporoča svojo štacuno

za specerijsko blago in železnino; drži zalogo najboljših vodnih in cirkularnih žag za dile, deske in furnire, mnogovrstnih ročnih žag, pil, vlitih in iz pleha emailiranih piskrov in vseh orodij za kuhinjo; železne prihranilne ognjišča; plehate in grudelnaste peči in kotle, košnje ino slamorezne kose, lepo pozlačene križe za grobe i. t. d.